MISCELLANEA.

1. Pamiętnik stosuiący się do ninieyszych interessow Polski. Mémoire sur les affaires actuelles de la Pologne. Warszawa 1791, w druk. Michała Grölla-Str.23.-E_{XXIV} Str.40.-
2. Roztrząśnienie pisma p.t. Pamiętnik ściągaiący się do in teresow ninieyszych Polski 1791.-Warszawa, w druk. Michała Grölla.-Str.24.-
3. Odpowiedź na rozbiór pisma p.t. Myśli stosuiące się do teraźnieyszych okoliczności handlowych i politycznych Polski.-Warszawa 1791.-K nlb.20.-E_{XXIII} Str.258.-
4. Sur la diète actuelle de la Courlande./B.m.dr.i r./-Str.21+ nlb.2.-
5. Józefowicz Hlebicki Wincenty, Mowa na sessyi seymowey dnia 4.maia 1790 r./B.m.dr./-K nlb.6.-E_{XVIII} Str.645.-
6. Proskura Kajetan Suszczański, Głos in turno na sessyi seymowey dnia 14.czerwca 1790r.-/B.m.dr./-Str.4.-
7. Mostowski Tadeusz, Głos na sessyi seymowey dnia 6.czerwca 1791r./B.m.dr./-Str.7.-E_{XXII} Str.594.-
8. Kublicki Stanisław, Głos dnia 10.maia 1791r.na sessyi seymowey.-/B.m.dr./-K nlb.4.-Nieznane E_{XX} Str.351.-
9. Strasz Michał Odrowąż, Głos na sessyi seymowey dnia 27.maia 1790r.-/B.m.dr./-K nlb.4.-
10. Cieciszowski Kasper Kazimierz X., Przymówienie się na sessyi seymowey dnia 23.maia 1790r.-/B.m.dr./-K nlb.2.-E_{XIV} Str.277.-
11. Suchodolski Wojciech, Mowa dnia 27.maia 1790r.miana./B.m.dr./-K nlb.4.-
12. Czacki Michał, Mowa na sessyi seymowey dnia 8.czerwca 1790 r./B.m.dr./-K nlb.2.-E_{XIV} Str.507.-

13. Hulewicz Benedykt, Mowa na sessyi seymowey dnia 8. czerwca r.1790./B.m.dr./-K nlb.4.-E_{XVIII} Str.311.-

14. Kołłątaj Hugo X., Głos na sessyi seymowey dnia 3.czerwca 1791 r.Warszawa 1791,w druk. M.Grölla.-K nlb.4.-E_{XIX} Str.425.-

zer-
4.-

GŁOS
Jaśnie Wielmożnego Jmci Pana
MICHAŁA *ODROWĄŻA*
STRASZA
PODSĘDKA ZIEMSK: RADOMSK:
POSŁA WWODZTWA ~~RADOMSKIEGO~~ Sandomierskiego
Y
SĘDZIEGO SEYMOWEGO
Na Sessyi Seymowey Dnia 27. Maja Roku 1790.
MIANY.

NAYIASNIEYSZY KROLU PANIE MOY MIŁOSCIWY!
PRZESWIETNE SKONFEDEROWANE RZPLITEY STANY!

TAK sądzę, i sądzić inaczey nie mogę, tylko że każdy tę nader ważną Seymu teraźnieyszego Epokę, z swym pospołu Imieniem, Wiekom następnym podaiący, oglądać się musi, i powinien: co też o ninieyszych czynach, sądzić będzie bezstronna Potomność? Koleyta niedarowanym sposobem, przyiść musi. Naganiamy

omyłki Przodków, naganiać będzie Potomność nasze; poprawiamy, a czasem psuiemy roboty ich, poprawiać, albo i psuć będą nasze. Przodkowie podobnoby snadno, z swoich dzieł usprawiedliwić się przed nami mogli. My ieżeli przed Potomnością usprawiedliwić się chcemy, inney na to nie mamy drogi, tylko uprzedzić to, co może by zepsuł Seym drugi; naprawić, co zburzył zapał, przesąd, i własna miłość; w tym bowiem nam iuż przymawiać zaczyna ieszcze żyiący Naród, tym obawiam się, aby nas nienaznaczyła historya, u tych, co po nas będą.

W pośrzód takiego zapału, i przesądu, wiadomo Nayiaśnieyszym STANOM, iak decyduiąc materyą Biskupstwa Krakowskiego, iednym nader szybkim Prawodawczego pióra pociągnieniem, decydowaliśmy i materyą Xięstwa Siewierskiego, a Xięstwa udzielnego, a do Rzeplitey nienależącego, bez obserwacyi! czy nie zachodzi gwałt Prawa natury, Prawa Kraiowego, owszem samegoż Aktu Konfederacyi, a w ostatku gwałt Prawa Narodów.

Y dla tego mówię o tymże Xięstwie, którego że Biskup Krakowski, iest dziedzicznym, i udzielnym Panem, a naruszać go w tym czasie, iest czynić gwałt wszystkim Prawom. Bo nayprzód to Xięstwo nie iest Rzeplitey nadane, a iakoż to brać? co nie iest Rzeplitey własnością.

To Xięstwo, za sześć tysięcy Grzywien Monety Czeskiey, u Xiążąt Cieszyńskich, przez Zbigniewa Oleśnickiego Biskupa Krakowskiego w R. 1443. dla Biskupów Krakowskich, za granicą kupione, i więcey trzech Wieków, w swoiey udzielności, i oddzielności przez Biskupów Krakowskich, nienaruszenie posiadane było; Donacyą tegoż Xięstwa czyniąc, Wacław Xiąże Cieszyński wyraża:

raża: że *cum Feudatariis*, *Vasallariis*, *Potestate gladii*, *Judiciis*, *cum supremo Dominio*, *cum Jure ducali*, wzmiankuie w tey donacyi okolicę granic, wyrzyna ścian znaki, iakie oddzielaią Sląsk, i iakie oddzielaią Polskę.

Y w tymże Roku 1443. i tego dnia w Cieszynie, Bolesław Xiąże Cieszyński, rodzony Brat Wacława Przedawcy Siewierza i Obywatele Miasta Bielska, zapisali temuż Oleśnicki emu Ewikcyą, zapewnili spokoyność kupna, Rezygnacyi, Possessyi, ręczyli za pewność przedaży, a w przypadku iakieykolwiek napaści, albo wątpliwości prawnego kupienia, podpisali się, iż w odpowiedzi będą, a nawet i Xiężna Ofka, Matka Wacława przedaż Syna zupełnie zatwierdziła.

Ze iest udzielne, i oddzielne Xięstwo, to dowodzę ieszcze gruntowniey, że Obywatele tego Xięstwa do Juryzdykcyi naszego Kraiu nie należeli, i nie należą; a ile razy bywały kwestye o granice Dóbr w Xięstwie będących, z Dobrami Korony, lub Sląska, to utartą drogą rozsądzenia się, w zachodzących sporach, przychodziły Strony, przez wyznaczone Kommissye do zaspokoienia, i te w sprawach o Granice, między Polską, a Xięstwem; odprawiały się za Reskryptami Królów Polskich, z strony Polski, podobnież za Reskryptami Biskupów Krakowskich z strony Xięstwa, iako to doświadczano, za Xiążęcia Radziwiłła, Tylickiego, Szyszkowskiego, Trzebickiego, Małachowskiego, Biskupów Krakowskich, a postępniey idąc, czego iest świeża pamięć w iednym i drugim razie, gdy w sporach o Granice, między Hrabiami na Sląsku, Henkielem, i Gaszynem, z drugiey strony między Dziedzicami Dóbr Xięstwa Siewierskiego, wyznaczył żyiący ie-

 szcze

szcze Xiążę Biskup Sołtyk, Kommissarzów, niegdy JW. Sołtyka Woiewodę Łęczyckiego, i JW. Michałowskiego dzisieyszego Podkomorzego i Posła Wwództwa Krakowskiego, a przeciwnie, Sląskie Gubernium, wyznaczyło innych. W podobnychże względem Granic wątpliwościach, i zatargach, między Dobrami Siewierskiego Xięstwa, a Dobrami Krakowskiego Woiewództwa, w Roku 1785. wyznaczyłeś Wasza KROLEWSKA Mość, z iedney strony, a Xiążę Jmć Prymas Biskupstwa Krakowskiego mocą Stolicy Apostolskiey postanowiony Administrator, z drugiey strony oznaczył Kommissarzów, między któremi Kommissarzami, iako to JWW. Michałowskim Podkomorzym, Romiszowskim Posłami Woiewództwa Krakowskiego i innemi, i ia będąc Kommissarzem, tey prawdy, tey pewności, i nawet ukończonego rozgraniczenia, oddaię świadectwo.

Daley mówiąc o udzielności tego Xięstwa, a od samych początków obięcia onego, Biskupi Krakowscy, iako udzielni, Szlachtę w nim kreowali, Urzędy rozdawali, stanowili Sądowych Officyalistów, ci mieli *jus gladii*, z ich ramienia i wziętey od nich mocy, mieli *Jus cudendæ monetæ*, iak udzielni Xiążęta. Andrzey Lipski, bił pod swoim Imieniem Monetę, a Załuski tego wieku Czerwone Złote, wydawali Uniwersały, na swe Deputackie Seymiki, obiera Szlachta dwóch Deputatów, Xiążę Biskup przydawał iednego, Kapituła drugiego, a tak ma swóy Trybunał, któremu prezyduie Kanclerz Xiążęcy, lub kto inny od Xcia wyznaczony; Sądzi się to Xstwo Prawem Sląskim, nieużywaiąc naszego; a Trybunał sądzi sprawę *in ultima Instantia, Jure supremi Imperii & pleni, Territorialis Jurisdictionis*.

Postępniey tłumacząc się mówię: To Xstwo nigdy Czeskiego Kraiu cząstką bydź nieprzestaiące, z pod opieki Królów Czeskich nie wyszłe, rozrządzeniu Rzeplitey nieoddane, i nigdy członkiem Kraiu, a obiektem Rządu Polskiego niebędące, a iakoż można nim zarządzać, mimo głos Prawa Narodôw?

Bo odłożywszy parcyalność, powiedzmy prawdę, a zapytaymy się tym sposobem, którym pytamy tego, kto chce naszą przywłaszczyć własność: iakie ma na to Prawo? wiemy, że go niezagarnęła prawem Oręża, ani prawem kupna, ani prawem opieki, bo tey ani Xiążęta Cieszyńscy Biskupom, ani Biskupi Polszcze ustąpić nie mieli prawa, ani prawem Preskrypcyi, w nominacyach od Nayiaśnieyszych Królów Polskich, przez trzy wieki kontynuowanych, bo tu preskrypcyi niemasz, i nominowany Biskup Krakowski zaraz stawał się Xciem Siewierskim, z mocy sobie służącego Prawa, a nie z łaski Nayiaśnieyszych Królów, tak iako Prymas każdy Nominacyą wprawdzie brał na Arcy-Biskupstwo, ale nie na tytuł *Legati Nati*; tamto miał od Królów, a to mu służy z Rzymu.

Nie to tedy zdaie się, iżby Xięstwo Siewierskie należało do Rzplitey, ale to, że samo obronić się nie może, ani Opiekuna przy sobie nie ma, a ieszcze w tak nieszczęśliwym czasie, los iego, z losem innych Biskupstw decydowanym został, kiedy głos własnego Dziedzica bronić go nie mógł, kiedy po udzielnym Panu swym osierociało. Lecz Nayiaśn: STANY, któż sierotę niszczy dla tego, że iest sierota? i kiedy własnego obrońcy nie ma: rozumiemyż, że własne przekonanie, bronić go nie powinno?

Wzglę-

Względem tego Xstwa nie można decydować więcey, iak względem innych Possessyi, które kto ma za granicą. Są w Polszcze Klasztory, które nie dawno swe miały Fundusze, na winnicach Węgierskich. Byłoż wolno posunąć tam władzę naszą? podatki z nich układać, lub iakie rozrządzenia czynić? wszakże bynaymniey. A cóż więc innego ma Biskupstwo Krakowskie, maiąc to Xięstwo, ieżeli nie owę Winnicę Nabota, nad którą, boię się, aby Rzplita nie chciała bydź Jezabelą, to iest widokiem kary Boskiey, a wskazaniem patrzących się, i mówiących Narodów: *Hæcce ne est illa Jesabel?* bo którego Kościoła Dóbr, cudem Pan Bóg za Bolesława bronił, za tego pokrzywdzenie, trzeba się bać, aby nie karał.

Ja bodaybym był fałszywym wieszczkiem w tym, co powiem, iżby to Xstwo, z zasad swoich wyruszone, wielkich kiedykolwiek zamieszań nie stało się przyczyną. Nie zawsze mieć będziemy Biskupów Patryotów, będzie nie ieden patrzał na Naród iako na skrzywdziciela swego, będzie wyglądał odmian w Kraiu, i praktyk, których się łatwo chwyci, uda się pod Protekcyą obcą, bo ma do tego drogę, aż oto, iako od Starostwa Spiskiego, zaczął się rozbiór Kraiu, tak za Xięstwem Siewierskim póyść może oderwanie iakiey Prowincyi.

Moie więc względem tego Xięstwa Nayiaśnieysze STANY, otwieram zdanie, aby poprawić, czyli obiaśnić tę Konstytucyą, zostawić Biskupstwu Krakowskiemu Xięstwo Siewierskie, iako iego własność, którey bez naruszenia sprawiedliwości wziąść mu nie można; niech to Biskupstwo sławne, i Narodowi wielce pożyteczne, zawsze będzie sławnym, i pożytecznym. Ntechay nietraci

lu-

lustru swego wtenczas, gdy go Rzplita nabierać poczyna. Bogday nieprzyiaciele tey Korony, przy iey blasku, lustr swóy tracili, a nie iey Xiążęta. A mówiąc to, mówię i o tym, że poprawić nie iest uymą powagi STANOW, a utwierdzać się w omyłce, iest sprawiedliwość zawodzić; a w tey uwadze trzymam się z zdaniem, *de mutatione hominis* napisanym: *Sicut in vita, nunquam errare, felicis est, ita errorem quam primum emendare, sapientis est.*

Wszak bywały Rzplitey liczne, nagłe, i silne potrzeby w czasie woien wielkich, nigdy iednak do Podatku, to Xięstwo naciśnione nie było, sama tylko gorliwość pomagała Biskupów, a nie musiła żadna Narodu ustawa, były gwałtowne teraz Seymy, na które żalemy się, a do tego gwałtu żaden z tych nie dopomagał.

Wystawiam Wam STANY Nayiaśnieysze, Przykład gorliwych o dobro Religii, dobro Narodu Biskupów Krakowskich, z których w czasie gwałtowney Rzplitey potrzeby, Małachowski Biskup Krakowski, podczas Expedycyi Wideńskiey, nietylko, że Usarską Chorągiew, i Regiment Dragonii, swym wystawione kosztem, z Królem Janem posłał, ale też swoim nakładem oddzielnie zaciągnąwszy Ludzi, w Krakowie tych na *Præsidium* chował, a podczas Bez-królewia, w Roku 1696. uzbroił 500. Mężów, na obronę tegoż Miasta.

A przypomnieć Wam STANY Nayiaśnieysze, ostatnio zmarłego Xcia Biskupa Sołtyka, dla miłości Religii, i wolności, do Moskwy z tey Stolicy uwiezionego, i pięcioletniego więźnia, mam za czuły obowiązek.

Teraz zaś, gdy STANY Nayiaśnieysze, raczyliście prozbę swoię nieść do Majestatu, za JW. Jmć Xięździem

Tur-

Turskim Biskupem Łuckim, o Nominacyą na Biskupstwo Krakowskie, czyniąc to iedno głośnie, zachęceni powodem iego zasług w Oyczyznie, a z tych przeniesienia go na wyższą dostoyność, który gorliwym o dobro Religii, o dobro Narodu, w Seymach naygwałtownieyszych, widzieć i poznawać się dawał, a tak, gdy to postrzeganie, uniosło Was STANY Nayiaśnieysze do dania mu tego zaświadczenia, tey pomocy, do wyniesienia go na Biskupstwo Krakowskie, raczycie więc tym zupełniey dowieść, że gorliwość z cnotą połączona, ma swoie nadgrody.

Zostawmy to, tego przyszłego Biskupa Krakowskiego gorliwości, cnocie i miłości Oyczyzny swoiey, że Xięstwo Siewierskie, które iest oddzielne, zainkorporować dopuści, skłoniwszy do tego swoich Wasalów, bo i tych o tey chęci, mamy iuż ogłoszonych, a tak wcielone Xięstwo do naszey Rzplitey chętnie i dobrowolnie, mieć będzie tego Seymu pamięć, że nie gwałt, ale dobra wola, dobra chęć Xiążęcia to sprawiła, czego kilku Wiekami, poprzedniey niedopełnili Xiążęta.

5